

فقط کتاب کافی نیست!

((مهدی واحدی))

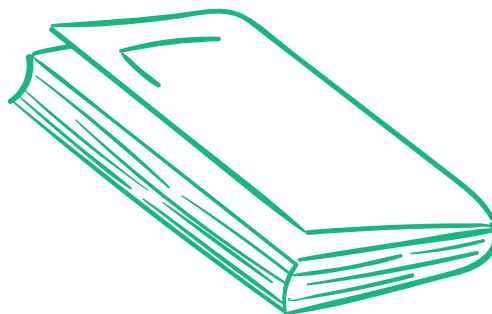
آموزش و پرورش را محقق کند. با فرصت‌های بسیار متنوعی که منابع متکثر و مبتنی بر فناوری در اختیار برنامه‌ریزان آموزشی و درسی گذاشته است، لازم است برای این نسل فکری و اقدامی درخور و متناسب با ویژگی‌های چندگانه‌اش صورت گیرد.

مفهوم «بسته یادگیری» سالیان زیادی است که در ادبیات حوزه تعلیم و تربیت وارد شده است. این بسته‌ها در بسیاری از نظام‌های آموزشی دنیا به‌طور جدی مورد استفاده قرار می‌گیرند و آثار مطلوب و مثبت آن‌ها در دستاوردهای آن نظام‌ها به‌وضوح دیده می‌شود.

بسته یادگیری به چه معناست؟ چه ضرورتی دارد بسته‌های یادگیری طراحی و تولید شوند و مورد استفاده قرار بگیرند؟ فرایند تولید بسته‌های یادگیری چگونه است؟ اجزا و مؤلفه‌های آن کدام‌اند و در بسته‌های یادگیری مختلف، برای درس‌ها و دوره‌های گوناگون تحصیلی، محوریت با کدام جز از اجزای بسته است؟ طراحان و تولیدکنندگان بسته‌های یادگیری چه کسانی هستند؟ نقش متخصصانی مثل فناوران آموزشی در فرایند طراحی و تولید بسته‌های یادگیری چیست؟ الگو و مدل بومی تولید این بسته‌ها کدام است؟ آیا تولید بسته یادگیری هم مثل تولید کتاب درسی و راهنمای معلم که هم‌اکنون آموزش و پرورش به‌صورت متمرکز تهیه، تولید و توزیع می‌کند، همان فرایند طراحی و تولید متمرکز را در پیش خواهد

نتایج قاطبه تحقیقات درباره اثربخشی آموزش‌های مبتنی بر چند رسانه‌ای‌ها و استفاده از منابع متنوع و متکثر آموزشی بر میزان و کیفیت یادگیری یادگیرندگان، از تأثیر مثبت و افزایش منابع چندگانه یادگیری در مقایسه با تک‌منبع‌ها نشان دارد؛ به این معنا که هر چه منابع و مواد آموزشی مورد استفاده در فرایند یاددهی - یادگیری متنوع‌تر باشند، نتایج به‌دست‌آمده هم به همان اندازه رضایت‌بخش‌تر و مفیدترند.

این در حالی است که در دوران حاضر، در بسیاری از کلاس‌های درس، هنوز فرایند تدریس بر رسانه‌های معروف و قدیمی (البته مهم) به‌نام «کتاب درسی» مبتنی و متکی است! و بهره‌گیری از امکان‌های گوناگون سایر رسانه‌ها مورد غفلت و کم‌توجهی قرار می‌گیرد. دانش‌آموزان دوران معاصر به‌طور ماهیتی به چندگانگی عادت کرده‌اند و مواجهه ایشان با منابع اطلاعاتی، کاملاً با دوران گذشته متفاوت شده است. آن‌ها دیگر برای یادگیری و کسب اطلاعات فقط به کتاب و روزنامه و مجله مراجعه نمی‌کنند (حتی به جرئت می‌توان گفت - البته متأسفانه - خیلی کم مراجعه می‌کنند). در عوض منابع جدید مثل رسانه‌های جمعی، اینترنت، شبکه‌های اجتماعی مجازی، بازی‌های رایانه‌ای آموزشی و چندرسانه‌ای‌ها به‌طور جدی جای خود را در میان دانش‌آموزان باز کرده‌اند. در این شرایط، تکیه صرف بر منابع مکتوب هرگز نخواهد توانست اهداف تربیتی نظام‌های

به لحاظ ارتباط مستقیم موضوع بسته‌های یادگیری با مفاهیم فناوری آموزشی، تصمیم گرفت شماره آخر دوره فعلی خود (اردیبهشت ۹۹) را به‌طور کامل به این موضوع اختصاص بدهد. از این تصمیم چند هدف دنبال می‌شود: اولاً به دنبال کمک به تولید ادبیات علمی در زمینه بسته‌های یادگیری هستیم که در کشور ما مبتلا به فقر نظری است. ثانیاً، در پی گفتمان‌سازی بین مخاطبان و خوانندگان مجله هستیم که به‌طور عمده شامل معلمان و کارشناسان محترم آموزش و پرورش می‌شود، تا علاوه بر ایجاد فهم صحیح از چیستی و ضرورت استفاده از بسته‌های یادگیری، آمادگی لازم را برای استقبال از آن‌ها و مشارکت در فرایند تولید آن‌ها فراهم کنیم. ثالثاً به دنبال پاسخ‌دادن به مجموعه سؤالاتی هستیم که نمونه‌های آن‌ها در سطرهای قبل ذکر شدند. برای تحقق اهداف گفته‌شده، در این شماره از مجله مطالب متنوع، مقالات گوناگون و گفت‌وگوهای تخصصی و مفصلی با متصدیان و صاحب‌نظران این حوزه ترتیب داده‌شد که اکنون حاصل آن‌ها پیش روی شما خوانندگان محترم است. امیدواریم این تلاش قدمی باشد ولو کوچک در آماده‌سازی فضای ذهنی متصدیان یاددهی-یادگیری درباره چیستی، چگونگی و ضرورت استفاده از فرصت‌های فوق‌العاده‌ای که بسته‌های یادگیری استاندارد می‌توانند در اختیار ایشان قرار دهند.

داشت یا همچون سایر کتاب‌ها و منابع کمک‌درسی و کمک آموزشی، مؤسسات گوناگون بیرون از نظام تعلیم و تربیت و در بخش خصوصی و در حالتی رقابتی، آن‌ها را تولید خواهند کرد؟ اگر بنا بر برون‌سپاری تولید بسته‌های یادگیری است، معیارها و شرایط برون‌سپاری به چه شکلی خواهد بود و آیا نظارتی بر آن‌ها صورت خواهد گرفت و این نظارت مطابق چه معیارها و فرایندهایی خواهد بود؟ نقش معلمان، دانش آموزان و سایر عوامل تأثیرگذار در تعلیم و تربیت در طراحی و تولید بسته‌های یادگیری چگونه خواهد بود؟ مدرسه‌ها و معلمان چقدر در انتخاب بسته‌های یادگیری موردنظر خود آزادی عمل خواهند داشت؟ معیارها و استانداردهای ارزیابی بسته‌های یادگیری برای تشخیص بسته‌های مطلوب از بسته‌های غیراثربخش چیست؟ سؤالاتی از این دست درباره موضوع بسته‌های یادگیری قابل طرح‌اند و نیازمند پاسخ‌گویی.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی مدتی است تصمیم گرفته به‌طور جدی‌تر از گذشته، مسیر ورود بسته‌های یادگیری به فرایند تعلیم و تربیت کشور را طراحی و هموار کند. به این منظور، در این سازمان معاونتی برای این مهم تأسیس شده است و گروهی به‌طور جدی و علمی به دنبال تحقق این موضوع هستند. مجله رشد فناوری آموزشی نیز